

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 20 november 2019

Mål nr

Ö 5644-18

PARTER

Klagande

Kronofogdemyndigheten
Tillsynsmyndigheten i konkurser
Box 39
851 02 Sundsvall

Motpart

JN

SAKEN

Ersättning till konkursförvaltare

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2018-10-29 i mål Ö 1453-18

Dok.Id 170476

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen fastställer hovrättens beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Tillsynsmyndigheten har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa att någon kostnadsersättning avseende kostnadsposten benämnd ”Infotorg m.fl.” inte ska utgå till JN.

JN har motsatt sig ändring av hovrättens beslut.

SKÄL

Vad målet i Högsta domstolen gäller

1. Frågorna i Högsta domstolen är om en konkursförvaltare är berättigad till ersättning för fasta och rörliga kostnader som gäller inhämtande av information via en databas samt om dels sådana kostnader, dels kostnader för papper, toner och porto kan begäras enligt en schablonberäkning.

Bakgrund

2. Bolaget KatAhl AB försattes i konkurs och till förvaltare utsågs advokaten JN. Eftersom tillgångarna i konkursen inte räckte till betalning av uppkomna och väntade konkurskostnader och andra skulder som boet ådragit sig begärde JN att konkursen skulle avskrivas enligt 10 kap. 1 § konkurslagen.

3. Utöver arvode begärde JN ersättning för kostnader med 400 kr exklusive mervärdesskatt, avseende en post benämnd ”Infotorg m.fl.” Kostnaderna angavs med ett schablonbelopp beräknat utifrån en standardkonkurs och avsåg del av firmans fasta kostnad för databasen Infotorg, rörlig kostnad för viss information inhämtad via databasen (t.ex. obeståndsrapport och företrädarrapport), kostnad för papper och toner samt kostnad för porto. Schablonen var

baserad på en s.k. taxekonkurs, men det angavs att advokatbyrån tillämpar den även i större konkurser av kostnadseffektivitetsskäl.

4. Tillsynsmyndigheten invände att ersättningsyrkandet inte var tillräckligt preciserat och att det inte gick att avgöra om kostnaderna avsåg konkurskostnader eller allmänna kontorskostnader. Vidare menade Tillsynsmyndigheten att det inte gick att bedöma om kostnaderna faktiskt förekommit i den enskilda konkursen och om de varit skäligen påkallade.

5. Tingsrätten bestämde ersättningen i enlighet med förvaltarens yrkande. Hovrätten har avslagit Tillsynsmyndighetens överklagande.

Kostnadsersättning

6. Av 14 kap. 1 § konkurslagen framgår att med konkurskostnad avses bl.a. arvode och kostnadsersättning till förvaltaren. När en konkurs avskrivs enligt 10 kap. 1 § ska rätten enligt 14 kap. 14 § bestämma kostnadsersättningen samtidigt som arvodet till förvaltaren bestäms.

7. Avgörande för frågan om en kostnad som förvaltaren haft för en viss åtgärd utgör en konkurskostnad i konkurslagens mening är om kostnaden är hänförlig till någon sådan obligatorisk åtgärd som det åligger förvaltaren att utföra i varje konkurs, såsom upprättande av bouppteckning eller förvaltarberättelse. För att vara ersättningsgill ska kostnaden dessutom ha varit skäligen påkallad. (Se NJA 2009 s. 823 I och II.)

8. Kostnadsersättning enligt 14 kap. 1 § första stycket 1 konkurslagen ska enligt förarbetena avse direkta utlägg eller de särskilda kostnader som konkursförvaltaren har inom uppdraget. Som exempel nämns utlägg för resor och kostnader för arkivering av gäldenärens redovisningshandlingar. (Se prop. 1986/87:90 s. 374.)

9. Det krävs att den som utses till ett uppdrag som konkursförvaltare har en fast och effektiv kontorsorganisation. Allmänna kontorskostnader ingår därför i arvodet och ersätts inte särskilt. (Se bl.a. a. prop. s. 374 samt Mikael Mellqvist och Lars Welamson, Konkurs och annan insolvensrätt, 12 uppl. 2017, s. 253 f.)

10. Allmänna kontorskostnader har i rättspraxis i första hand ansetts ta sikte på kostnaderna för upprätthållande av en sådan kontorsorganisation som behövs för att förvaltaruppdraget ska kunna fullgöras. Den fortgående tekniska utvecklingen och skilda lösningar på t.ex. kontors- och kommunikationsområdet innebär att kostnadsposter som berättigar till ersättning i särskild ordning kan växla över tiden. Kostnader för telefaxsändningar, porto och fotokopior (papper och toner) har ansetts utgöra sådana omkostnader som, vid sidan om förvaltararvodet, kan ge rätt till kostnadsersättning. (Se NJA 1996 s. 618 och NJA 1998 s. 145.)

11. Ett databasabonnemang avsett för informationsinhämtning är i princip att betrakta som en del av en sådan fast och effektiv kontorsorganisation som en konkursförvaltare numera får förväntas ha tillgång till och som därför närmast bör anses vara en allmän kontorskostnad. De åtgärder som konkursförvaltaren vidtar i databasen, t.ex. inhämtande av obeståndsrapport och företräddarrapport, kan emellertid medföra separata kostnader. Kostnaden för inhämtande av information som medför en tilläggsdebitering i förhållande till abonnemanget för databasen bör därför i allmänhet, om åtgärden varit skäligen påkallad och hänförlig till en hos konkursförvaltaren obligatorisk åtgärd, anses som en sådan rörlig konkurskostnad som kan grunda rätt till kostnadsersättning. Av det sagda följer att en andel av den fasta abonnemangsavgiften normalt inte kan ge rätt till kostnadsersättning (jfr NJA 1998 s. 145).

12. Det kan emellertid förekomma olika betalmodeller för databaser. I en del sådana modeller ingår ett framtagande av vissa av de nödvändiga register-

utdragen och rapporterna i den fasta avgiften utan, eller med lägre, tilläggsdebitering. I dessa situationer bör det kunna tillåtas att kostnadsersättning också ges baserat på en andel av den fasta avgiften. Detta bör förutsätta att det rör sig om relativt små belopp som kan knytas till nödvändiga registerutdrag och rapporter. Vidare bör det från förvaltarens sida göras sannolikt att kostnaden blir lägre än om registerutdragen och rapporterna hade tagits fram i en annan betalmodell eller genom direktkontakter med berörda myndigheter.

Fastställande av kostnadsersättning

13. När rätten ska bestämma kostnadsersättningen enligt 14 kap. 14 § konkurslagen ska en skälighetsbedömning göras (se Eugène Palmér och Peter Savin, Konkurslagen, suppl. 40 juni 2019, s. 14:31). För att skälighetsbedömningen ska kunna göras krävs att förvaltaren redogör för vad kostnadsanspråket innefattar. Hur omfattande denna redogörelse ska vara beror på kostnadsanspråkets storlek.

14. Kostnaden för en alltför detaljerad redogörelse för de faktiska kostnaderna kan i vissa fall bli orimligt stor i förhållande till vad som senare kan erhållas i ersättning (jfr NJA 1996 s. 618). I dessa fall bör i stället en schabloniserad beräkning kunna godtas som underlag. Det krävs dock att den schabloniserade beräkningen är så pass preciserad att det är möjligt för rätten att göra en skälighetsbedömning av kostnadsanspråket. Vidare ska det utifrån underlaget vara möjligt att bedöma om kostnaden faktiskt har förekommit i konkurser.

Bedömningen i detta fall

15. Det finns ingen anledning att ifrågasätta JNs uppgift att en rad åtgärder för att inhämta information via databasen vidtas omgående i varje konkurs. Informationen får anses vara av det slaget att den är nödvändig för konkurs-

förvaltarens utredning av konkursen och senare för upprättande av boupp-teckning och förvaltarberättelse. Kostnaden för att inhämta informationen i databasen får därför anses ha varit hänförlig till en hos konkursförvaltaren obligatorisk åtgärd. Kostnaden har dessutom varit skäligen påkallad; att inhämta den aktuella informationen på annat sätt, exempelvis från respektive myndighet, utgör ett föråldrat arbetssätt som av allt att döma hade föranlett högre kostnader än de som nu uppkommit.

16. JN har även rätt till ersättning för kostnader för papper, toner och porto.

17. Frågan är om den schablonberäkning som JN lämnat utgör en sådan godtagbar redogörelse som kan ligga till grund för dels en skälighetsbedömning, dels en bedömning av om kostnaderna faktiskt har förekommit i konkursen.

18. JN har preciserat schablonberäkningen för kostnadsposten benämnd ”Infotorg m.fl.” genom att ange att den avser del av firmans fasta kostnad för databasen Infotorg, rörlig kostnad för information hämtad via databasen (t.ex. obeståndsrapport och företrädarrapport) samt kostnad för papper, toner och porto.

19. Det kan antas att kostnaden för en mer detaljerad redogörelse än den som lämnats skulle ha blivit orimligt stor jämfört med det yrkade beloppet. En schablonberäkning kan därför – som utgångspunkt – godtas som underlag. I detta fall är beräkningen så pass preciserad att det är möjligt att göra en skälighetsbedömning. Underlaget möjliggör också en bedömning av om kostnaderna faktiskt har förekommit i konkursen.

20. Det saknas skäl att ifrågasätta att såväl den rörliga kostnaden för att inhämta information via databasen som kostnaderna för papper, toner och porto förekommit i konkursen. Den yrkade kostnadsersättningen, hänförlig till en andel av den fasta avgiften, består av ett litet belopp och det framstår som

sannolikt att beloppet hade varit högre om en annan betalmodell med fler eller högre tilläggsdebiteringar hade använts eller om informationen hade inhämtats på annat sätt. JN är därför berättigad till ersättning med yrkat belopp. Hovrättens beslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Svante O. Johansson, Petter Asp, Malin Bonthron och Stefan Reimer (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Ulrika Stenström